

VÄRLDS

HORISONT.

SVENSKA FN-FÖRBUNDET | EN BÄTTRE VÄRLD | NUMMER 2 2015

EN
BÄTTRE
VÄRLD

FN-förbundet
UNA SWEDEN

*Globala
frågor löstes i
Tidaholm*

SIDAN 18

*Rekordstort
intresse för
FN-förbundets
kongress*

SIDAN 17

INHUMANA VAPEN OCH NEDRUSTNING

STRID I FN OM SVENSK MR-TJÄNSTEMAN

Den svenske diplomaten Anders Kompass, chef för fältkontoren vid FN:s högkommissariat för mänskliga rättigheter (OHCHR), stängdes den 17 april av från sin tjänst efter anklagelser om "protokollbrott". Bakgrunden är att han sommaren 2014 läckte en intern rapport om misstänkta sexuella övergrepp av franska soldater mot barn i Centralafrikanska republiken. Kompass ska ha skickat rapporten till franska åklagare då hans överordnade inte agerade för att stoppa övergreppen.

OHCHR:s beslut att stänga av Kompass medan FN:s byrå för internrevision, OIOS, utreder om han begått tjänstefel möttes av en storm av kritik. Den 6 maj beordrade en intern skiljedomspanel i FN, *United Nations Dispute Tribunal*, att avstängningen skulle upphävas med hänvisning till att den var "olaglig". Svenska FN-förbundets ordförande Aleksander Gabelic välkomnade beskedet från domstolen men menade vid denna tidnings pressläggning att många frågetecken kvarstår:

– FN-ledningen bör klargöra hur man ser på upprätthållandet av nolltolerans mot sexuella övergrepp och hur FN i fortsättningen ska agera när personal larmar om misstänkta övergrepp, sa Gabelic.

Foto: FN/Jean-Marc Ferré

Anders Kompass.

HUMANITÄR HJÄLP TILL JEMEN BRÅDSKAR

FN:s organ för katastrofhjälp, OCHA, uppmanade i början av maj en Saudi-ledd koalition av stater att upphöra med sina flygattacker mot den internationella flygplatsen i Jemens huvudstad Sana'a, liksom mot andra hamnar och flygplatser i landet, så att humanitära organisationer kan leverera livsnödvändig hjälp. Enligt OCHA hade landningsbanorna på flyg-

platsen förstörts vilket stoppat inflygningen av bl a humanitär personal och medicinsk utrustning samtidigt som behoven av humanitära insatser ökar snabbt hos den alltmer utsatta befolkningen. Brist på bränsle och pågående strider hindrar samtidigt de hjälporganisationer som finns på plats i landet från att arbeta effektivt.

Enligt OCHA hade i början av maj över 1 200 människor dödats i striderna och minst 300 000 drivits på flykt.

ALLT FÄRRE DÖR AV MALARIA

Bättre tillgång till diagnostiseringsverktyg och myggnet behandlade med insektsmedel har lett till att antalet dödsfall orsakade av malaria har halverats sedan år 2000. Insatserna har lett till att färre personer smittas samtidigt som fler blir diagnostiserade och kan få rätt behandling. Den senaste statistiken visar att närmare hälften av alla människor i riskzonen för malaria i Afrika söder om Sahara har tillgång till insektsbehandlade nät vilket ska jämföras med bara tre procent 2004.

"Denna enorma prestation är ett tydligt bevis på att vi kan vinna den globala kampen mot malaria. Vi har redskapen och kunskan", sa FN:s generalsekreterare Ban Ki-moon i ett uttalande på internationella dagen mot malaria den 25 april.

SNIGELFART FÖR JÄMSTÄLLDHET I POLITIKEN

Kvinnors deltagande i politiken går framåt, om än med snigelfart. Det var slutsatsen i en rapport, *Women in Politics 2015 Map*, som presenterades i FN i samband med internationella kvinnodagen den 8 mars.

Enligt rapporten har fler länder än någonsin, 48, minst 30 procent kvinnor i minst en kammare i parlamentet vilket ska jämföras med 42 länder 2013. Det globala genomsnittet för andelen kvinnliga parlamentariker ligger på 22 procent. Nord- och Sydamerika har högst andel kvinnor med ett genomsnitt på 26,4 procent.

Rapporten har producerats av FN:s kvinnoorgan UN Women i samarbete med IPU, Interparlamentariska Unionen.

EXPERTPANEL GRANSKAR HAMMARSKJÖLDS DÖD

En oberoende expertpanel inledde den 30 mars arbetet med att granska ny information kring flygkraschen i september 1961 då FN:s dåvarande generalsekreterare Dag Hammarskjöld omkom tillsammans med

flera andra personer. FN:s generalsekreterare Ban Ki-moon har utsett panelen bestående av Mohamed Chande Othman, chefsdomare från Tanzania, Kerryn Macaulay, Australiens representant vid FN:s organisation för civil luftfart (ICAO) samt Henrik Larsen, expert på ballistik vid den danska polisens rättscenter.

I sin resolution om panelen uppmanar också FN:s generalförsamling medlemsstaterna att överlämna "all relevant information" som de kan ha tillgång till. Panelen ska lämna sin rapport senast den 30 juni.

KRAV PÅ EU-INSATSER MOT MIGRANTKRIS

FN:s flyktingorgan UNHCR välkomnade den 25 april EU:s beslut att öka resurserna för att undsätta migranter på väg mot Europa över Medelhavet och uppmanade samtidigt unionen att öka sina ansträngningar för att rädda liv och säkerställa att asylsökandes rättigheter respekteras.

"Vi ser fram emot att samarbeta med EU och dess medlemsstater i upprättandet av en del av de åtgärder som tillkännagivits", sa UNHCR:s talesperson Adrian Edwards vid en pressbriefing i Genève. Enligt UNHCR hade det italienska sök- och räddningsprogrammet Mare Nostrum som pågick 2013-2014 räddat livet på 150 000 migranter innan det i december ersattes med den "mindre effektiva" operationen Triton.

"I slutändan visar det sig om vi ser en minskning i antalet dödsfall, en reell tillgång till skydd i Europa utan att människor behöver passera Medelhavet samt ett gemensamt europeiskt asylsystem som lever upp till kraven på solidaritet och gemensamt ansvar", sa Edwards.

Foto: UNHCR/Francesco Maravita

FN:s flyktingorgan UNHCR kräver kraftfullare insatser av EU för att hjälpa migranter och flyktingar på Medelhavet. Personerna på bilden har räddats av den italienska kustbevakningen.

TERROR UTAN SLUT

VÄLKOMMEN TILL VIKTIG LÄSNING

Vi gör skillnad. Vi skapar en bättre värld genom att varje dag arbeta för fred, utveckling och mänskliga rättigheter. Som medlem och bidragsgivare skapar du hopp och räddar liv. Nu och i framtiden.

Världshorison
Svenska FN-förbundet
Box 15115, 104 65 Stockholm
Tel: 08 – 462 25 40, Fax: 08 – 641 88 76
E-post: varldshorison@fn.se
Webb: www.fn.se/varldshorison
Twitter: [varldshorison](https://twitter.com/varldshorison)

Redaktör: AnnaLena Karlsson Andrews
Praktikant: Mikaela Lindström
Ansvarig utgivare: Linda Nordin
Layout: Tomorro', Tryckeri: Tellogruppen AB
Annonser: kontakta redaktionen på varldshorison@fn.se
För ej beställt material ansvaras ej.
Artikelförfattarna svarar själva för innehållet i respektive artikel. För frilansmaterial ingår publicering både i tidningen och på FN-förbundets webbplats.

Världshorison utges av Svenska FN-förbundet.
ISSN 0042-2134
Prenumerationspris:
230 kr (helår, 4 nr)
PlusGiro: 50990-1

Omslagbild: 10-åriga Suleiman Fatul Saim fick brännskador på 90 procent av sin kropp när han och några andra pojkar försökte fyra av ett odetonerat föremål som de hittat i sin hemby i Dar Al Salam i norra Darfur, Sudan. Foto: FN/Albert González Farran

10-åriga Suleiman Fatul Saim och hans storebror Musa var glada. Deras fotbollslag hade vunnit och för att fira det tänkte de och deras kompisar fyra av ett odetonerat föremål som de hade hittat. Explosionen blev enorm. Suleiman, på omslaget av denna tidning, fick brännskador på 90 procent av sin kropp. Även hans storebror Musa fick svåra brännskador och en av deras vänner dog. Händelsen i Dar Al Salam i norra Darfur, Sudan, är ett typiskt exempel på hur olyckor med explosiva lämningar av krig går till när barn är inblandade. Det är också vanligt att civila som rör sig i terrängen råkar trampa på minor, klusterammunition och andra explosiva föremål. Varje dag skadas eller dödas omkring 300 människor någonstans i världen i den här typen av olyckor och hela samhällen lever i skräck för att detta ska hända just dem eller deras anhöriga.

Arbetet med minor och andra explosiva lämningar har på det politiska planet gått kraftigt framåt under senare år. Även ute i fält sker stora framsteg och under 2014 oskadliggjorde FN över 400 000 explosiva lämningar och mer än 2 000 ton föråldrad ammunition. Men insatserna för att röja besmittad mark är mödosamma och tidskrävande. I dagsläget saknar FN tiotals miljoner dollar till s k *mine action*, som arbetet mot explosiva lämningar kallas. Det är i det ljuset man ska se Svenska FN-förbundets beslut att lansera projektet Minor som handlar om insamling till FN:s minröjningsorganisation UNMAS och om informationsinsatser.

Människor som lever i krig och konflikt utsätts för fruktansvärda umbäranden och stort lidande. När freden äntligen kommer borde de få en chans att blicka framåt och inleda ett uppbyggnadsarbete. Men minor och andra explosiva lämningar gör att terrorn mot civilbefolkningen kan fortsätta i decennier. Välkommen till ett temanummer om en angelägen fråga!

Redaktör AnnaLena Karlsson Andrews
annalena.karlsson.andrews@fn.se

I DET HÄR NUMRET

- 4 Minor och explosiva lämningar av krig: FN-förbundet startar nytt projekt
- 8 Afghanistan: mödosamt röjningsarbete ger tryggare vardag för miljoner
- 10 NPT-konferens om icke-spridning och nedrustning av kärnvapen
- 11 Faktablad om minor, klustervapen och andra explosiva lämningar av krig
- 15 Vapenhandelsfördraget ATT – ett stort steg framåt i kampen för fred
- 17 Dags för kongress: snart samlas den svenska FN-rörelsen i Göteborg
- 18 SweMUN 2015 – 150 gymnasieungdomar i FN-rollspel i Tidaholm
- 19 Möt Maria Appelblom, chef för FN:s ständiga poliskapacitet i Brindisi

Naser Ahmad och hans lillebror Esmatulla, från Qarabaghdistriktet i Afghanistan, hittade ett föremål i trädgården som de började leka med. Plötsligt exploderade det och Naser förlorade sin vänstra hand.

Minor och andra explosiva lämningar

FN-förbundet startar nytt projekt i samarbete med FN

Landminor och andra explosiva lämningar av krig saknar urskilningsförmåga – de dödar alla. Lekande barn såväl som soldater. Minor är tålmodiga. De kan vänta i tiotals år på att en jordbrukare ska sätta sin spade i dem. Och de flyttar på sig. Jordskred, översvämningar och sandstormar gör tidigare säker mark livsfarlig. Men det finns hopp. 2013 var det år då det lägsta antalet offer hittills för personminor rapporterades. 3 308 personer. För femton år sedan var siffran tre gånger så hög. Svenska FN-förbundet förstärker nu arbetet mot minor med en landsomfattande kampanj till stöd för UNMAS, FN:s minröjningsorganisation.

– Gråt inte mamma. Jag har min högra hand kvar, jag kan fortsätta skriva och räkna.

Skolpojken Naser lever, men han förlorade sin hand i en explosion i byn Qala-e-Yusuf i Afghanistan den 31 oktober

2013, vid tretiden på eftermiddagen. Han tröstade sin mamma med det mest väsentliga: han kan fortfarande få en relativt god framtid.

Att en person skadas kan innebära att tillvaron slås i spillror för en hel familj.

Den som lemlästats kommer ofta att behöva försörjas, att ges omfattande vård och dyra hjälpmedel. En protes kan kosta mellan 1 000 och 20 000 dollar, för barn blir det extra kostsamt eftersom de behöver byta protes när de växer.

Ungefär hälften av minoffren är barn precis som Naser, vars lillebror fann odetonerad ammunition. Pojkarna visste att det var farligt att leka med saken, men trodde att de själva kunde oskadliggöra den. Tusentals andra barn skadas istället när de misstar minan för leksak: i barns ögon kan den ha en rolig färg, lagom storlek, användbar form...

Klustervapen släpps från flygplan eller avfyras från artilleri, de är gjorda för att explodera på en viss höjd och sprida ut substridsdelar för att orsaka maximal skada. De har använts i minst 23 länder och regioner, ofta i tätbefolkade områden. 98 procent av de människor som dött eller skadats av klustervapen beräknas ha varit civila, och ungefär 40 procent av dem är barn.

Långt efter ett krigsslut fortsätter minor, klustervapen och andra explosiva lämningar att terrorisera befolkningen. Hela samhällen lamslås; varje lemläst person blir ett exempel på att mark, skolbyggnader och vägar inte går att använda.

– Personminor är som regel designade för att skada snarare än döda. Det handlar om att förstöra så stora resurser som möjligt: fienden får ägna sig åt att ta hand om sina skadade istället för att strida, berättar Pernilla Bergström, ansvarig för lanseringen av projektet *Minor* på Svenska FN-förbundet.

Den grymma logiken sätter djupa spår i drabbade områden. De som skadas är som regel de fattiga, de som trots faran måste använda vägar eller bruka jorden. I länder som skulle behöva investera i återuppbyggnad efter våldsamma konflikter dräneras den statliga budgeten av sjukvårdens behov.

HOT MOT LÅNGSIKTIG FRED

Minor och andra explosiva lämningar är också ett direkt hot mot långsiktig fred. Den mark som är besmittad är oanvändbar. Social och ekonomisk återhämtning förhindras, och ett samhälle som inte lyckas nå ett visst mått av utveckling löper större risk att falla tillbaka i konflikt. I de fall minor ligger på ytan av marken kan

Minröjning handlar också om att lokalisera odetonerad ammunition (Unexploded Ordnance, UXO) vilket inkluderar bl a bomber, granater och klusterammunition. Bilden är från Sydsudan.

de också återanvändas till hemmagjorda bomber.

Magnus Boström har arbetat som teknisk rådgivare vid minröjningsarbete för FN:s Livsmedelsprogram (*World Food Program, WFP*) i Södra Sudan. Bland annat har han bidragit till att möjliggöra säkra transporter för WFP på den 17 mil långa vägen mellan Juba i Södra Sudan och Uganda. Under regnperioden gick vägen inte alls att använda och förnödenheter gick ofta inte att få fram. Att passera en annan bil på vägen genom att ta vägrenen i anspråk var förenat med livsfara eftersom det fanns minor längs med kanterna. För de boende i området innebar det svårigheter med försörjning, sjuktransporter, mat – allt.

TAR TID OCH RESURSER

– Det går inte att röja en 17 mil lång vägsträcka från början till slut, det skulle ta oerhört mycket tid och resurser i anspråk. Framför allt röjde vi vid brofästen samt vid sidan av vägen där fynd har gjorts, och några hundra meter omkring fynden. Vi fick information om hotspots av FN:s minröjningsexperten som är oerhört bra på datainsamling, berättar Magnus Boström.

Året för röjningen i Södra Sudan var 2007. 2012 återvände han för andra uppgifter, och fick då åka på den väg som byggts ovanpå det sönderkörda stråk i djungeln där han och hans kolleger sökt efter minor. Idag är den nu asfalterade vägen tvåfilig och fullt brukbar även under regnperioden.

– Vägen har en oerhörd betydelse för den sociala och ekonomiska utvecklingen i området. Det var en fantastisk känsla att få åka på den, att ha fått bidra till att den finns där, säger Magnus Boström.

Han har aldrig upplevt själva minröj-

ningen som farlig, inte så länge røjarna är väl utbildade och håller sig till säkerhetsföreskrifterna. Men det finns andra risker – förra året dog 24 minrøjare i Afghanistan då de attackerades av talibaner.

OTTAWAKONVENTIONEN

Tack vare Ottawakonventionen finns numera en stark global norm mot personminor vilket märks inte minst på den stora uppslutningen bakom konventionen. 162 länder har skrivit under, av de som hittills inte gjort det märks bl a USA, Kina, och Ryssland.

Konventionen innebär ett totalförbud mot personminor. Den drevs fram utanför FN-systemet, buren av en stark folklig opinion som kanaliserades i ICBL, *International Campaign to Ban Landmines*, i början av 90-talet. Regeringar och organisationer förhandlade i Ottawa 1996 fram avtalet som har det fullständiga namnet *The Convention on the prohibition of the Use, Stockpiling, Production and Transfer of Anti-Personnel Mines and on their Destruction*, och även kallas *The Mine Ban Treaty*. I december 1997 under-teknades det av 122 länder och samma år fick ICBL och dess samordnare Jody Williams Nobels Fredspris.

I efterhand har avtalet knutits till FN. 2010 fick Ottawakonventionen sällskap av konventionen mot klustervapen, som trädde i kraft 1 augusti det året. Och sedan 2011 är ICBL och CMC (*Cluster Munition Coalition*) sammanslagna till ICBL-CMC, även om kampanjerna är två distinkta grenar av samma organisation.

HAR RÄDDAT TIOTUSENTALS

När Jens Petersson, biträdande generalsekreterare vid FN-förbundet, ska ge en reflektion över betydelsen av Ottawa-

Foto: UNMAS/JUN Photo

Foto: FN/Mark Gattien

Den brittiske skådespelaren Daniel Craig utnämndes i april 2015 av FN:s generalsekreterare Ban Ki-moon till global ambassadör för elimineringen av minor och andra explosiva föremål.

Monitor Report. Enligt den senare har omkring 185 kvadratkilometer röjts från minor under 2013, och 275 000 personminor och 4 500 fordonsminor har oskadliggjorts. Det är något mindre än året innan, då 200 kvadratkilometer mark röjdes.

Ett viktigt resultat är också att Kina och USA, trots att de står utanför Ottawa-konventionen, har rapporterat stora framsteg i fråga om att förstöra lager av minor: Kina har enligt egen uppgift endast fem miljoner landminor i lager (jämfört med tidigare uppskattat antal på 110 miljoner) och USA har minskat sina lager med sju miljoner minor och uppger sig nu ha endast tre miljoner.

MINFRI VÄRLD 2025

När Ottawakonventionens tredje översynskonferens ägde rum i Maputo i juni förra året antogs *Maputo Action Plan* som sträcker sig från 2014 till 2019, och i vilken målet är en värld fri från landminor 2025. En av de stora händelserna under konferensen var att USA annonserade sin avsikt att sluta tillverka personminor samt att avstå från att köpa nya för att uppdatera sina lager. Utan att lämna ett datum för underskrift aviserades också att en sådan är på väg.

– USA utfäste sig redan innan Ottawa-konventionen kom till att sluta exportera personminor – det hade nog större betydelse. Nu är de redan bland de sista att underteckna, men det sätter naturligtvis stor press på övriga permanenta medlemsländer i säkerhetsrådet som inte har

undertecknat, konstaterar Jens Petersson.

UNMAS presstalesperson Lee Woodyear instämmer:

– Kina och Ryssland hör till de 35 länder som står utanför avtalet. Ett under-tecknande från USA har i det läget stor betydelse. 80 procent av världens stater har anslutit sig, vårt mål är 100 procent.

FN-FÖRBUNDET OCH MINOR

Minröjningsorganisationen UNMAS tillkom samma år som Ottawakonventionen, 1997. UNMAS leder och koordinerar arbetet i de FN-organisationer som arbetar mot minor. Uppgifterna brukar sammanfattas i fem pelare: minröjning, utbildning, stöd till minoffer, förstöring av minlager samt påverkansarbete. FN-förbundets projekt *Minor* kommer att samla in pengar till alla delarna av arbetet.

– Personminor är ett vapen som får fruktansvärda humanitära konsekvenser, vilket också var anledningen till den uppmärksamhet som kampanjen mot minor fick under 90-talet. Kampen mot minor har aldrig varit enbart en nedrustningsfråga, säger Jens Petersson.

Svenska FN-förbundet är med sin insamlingskampanj det första FN-förbund som genomför en landsomfattande kampanj till förmån för UNMAS. Förbundet har även tidigare samlat in pengar till minröjning, då under namnet Røj-en-mina och med en annan förmånstagare.

– Vi vill ta ett nytt tag. När insamlade medel från projektet Minor nu går till UNMAS stärker vi anknytningen till FN

konventionen blir han först alldeles tyst. Han var med från början, då som företrädare för Svenska Freds- och Skiljdomsföreningen, en av de organisationer som tillsammans med FN-förbundet arbetade för att skapa opinion i Sverige.

– Ottawakonventionen har räddat tiotusentals liv. Och idag finns en norm mot användandet av landminor som nog är starkare än konventionen i sig – det är i stort sett bara terrorister som vill befatta sig med dem, säger han.

– Före Ottawa var attityden till minor helt annorlunda. I Sverige uppfattades de som ett billigt och bra vapen som vi kunde använda ansvarsfullt och som var väsentligt för den svenska försvarsmågan. Att vi lyckades bryta den attityden var ett oerhört åstadkommande.

FÖRSTÖRA ALLA LAGER

Stater som ratificerat konventionen förbinder sig att förstöra alla lager med personminor inom fyra år, röja utlagda minor inom tio, rehabilitera offer och samarbeta med andra undertecknare om minröjning. Varje år ska förekomst av minfält och innehav av minor rapporteras. Av konventionen mot klustervapen följer motsvarande förpliktelser.

Det pågår även dialog med väpnade grupper som har viss framgång; exempelvis har Polisario i Västsahara lovat att upphöra med användning av personminor, berättar Jens Petersson.

Resultatet av arbetet mot klustervapen och minor rapporteras varje år i *Cluster Munition Monitor* respektive *Landmine*

En minröjare från The Development Initiative (TDI) i samarbete med UNMAS, FN:s minröjningsorganisation, arbetar med att lokalisera explosiva lämningar vid den maliska arméns läger i Timbuktu, Mali.

Läs mer och engagera dig på www.fn.se/minor

Foto: FN/Marco Dominio

och vi vet ju att FN förlitar sig på frivilliga bidrag för insatser som dessa så pengarna behövs verkligen, säger Jens Petersson.

– Företagspartners är oerhört välkomna, och vi hoppas att de företag som delar projektet Minors värderingar redan nu ser ett fint tillfälle att visa det.

ALLMÄNHETEN INVOLVERAS

På UNMAS ser man fram emot partnerskapet med Svenska FN-förbundet. UNMAS har under senare år utvecklat arbetet med att involvera allmänheten i kampen mot minor, och Lee Woodyear ser ett gott exempel i projektet Minor. Varje givare behövs. Trots framgångarna under de senaste decennierna är bristande resurser en av de absolut största utmaningarna i kampen mot minor och andra

explosiva lämningar av krig. Behoven är enorma.

Som exempel beräknar FN att minröjning och andra minrelaterade aktiviteter efter ett krigsslut i Syrien kommer att kosta 20 miljoner dollar under de första sex månaderna plus drygt 4,5 miljoner dollar till minoffer inom ramen för FN:s humanitära plan. I Libyen saknas 6 miljoner dollar för FN:s minröjningsarbete, i Västsahara 3 miljoner dollar och i Afghanistan 39 miljoner dollar.

HUMANITÄRA BEHOV

Om ett land har kompetens och resurser för att hantera explosiva lämningar finns inget behov av UNMAS, som fokuserar på länder där de humanitära behoven är starka eller där det finns ett beslut i

säkerhetsrådet för att agera mot minor. Varje handling för arbetet framåt, varje individ kan bidra:

– Öka medvetenheten om den förstörelse som orsakas av minor och klustervapen, skänk pengar! Dela en UNMAS-video på Facebook, twittra! Låt alla veta att hela byar med män, kvinnor, flickor och pojkar i över 50 länder lever med rädslan för minor, uppmanar Lee Woodyear.

– Misstanken om förekomst av minor, vare sig de finns där eller inte, beskär friheten: friheten att resa till arbete, att få ta del av grundläggande samhällsservice och skolor, att hämta mat och vatten, bruka jorden, rösta, bygga upp en marknad... Den berövar människor friheten att leva i säkerhet, avslutar han.

■ *Marika Sivertsson, frilansjournalist*

Foto: APOPO

I Moçambique har man länge jobbat framgångsrikt med minröjning. På bilden sniffar en specialtränad APOPO-råtta efter minor i Teteprovinsen i västra delen av landet.

Historisk framgång när Moçambique blir minfritt

Moçambique i södra Afrika räknar med att bli helt fritt från personminor under detta år. Det är en fantastisk utveckling för ett land som man tidigare trodde skulle behöva 160 år för att städa upp efter 30 år av krig.

Minor användes flitigt i Moçambique under självständighetskampen på 1960-talet och i det inbördeskrig som sedan rasade till 1992. Förutom att de användes för att begränsa tillgången till städer och viktiga resurser, som brunnar, var stora mängder minor utplacerade runt infrastruktur i

hela landet, inklusive dammar och kraftledningsstolpar. Minsituationen var länge väldigt allvarlig. Den krävde ett stort antal offer och var under lång tid ett hinder för landets utveckling.

Efter att ha drabbats hårt av konsekvenserna av personminor var Moçambique

ett av de länder som direkt skrev under när Ottawakonventionen öppnades för signering i december 1997. Man trodde då att det skulle kunna ta upp till 160 år att göra landet fritt från minor men med god politisk vilja och stöd från internationella organisationer har man nu gått i mål, 17 år efter att man anslöt sig till konventionen.

Moçambique har framgångsrikt använt olika metoder i röjningsarbetet, däribland mindetektering med hjälp av råttor som bl a har utförts av den belgiska humanitära organisationen APOPO.

Det officiella tillkännagivandet av Moçambique som ett minfritt land kommer att ske i december 2015 när Ottawakonventionen parter samlas för konventionsmöte. I enighet med konventionen kvarstår arbetet med att ge stöd till minoffer. Landets regering har insett att mer måste göras för att tillgodose överlevande minoffers behov och rättigheter. Regeringen finansierar idag fysisk rehabilitering och driver rehabiliteringscenter men är beroende av internationellt ekonomiskt stöd till protesmaterial.

■ *Mikaela Lindström*

Barn i byn Kaj Dara börjar gräva i marken efter metallrester att sälja efter att en gammal rysk granat oskadliggjorts av minröjare.

Minröjning i Afghanistan

Tryggare vardag för miljoner afghaner

Four, three, two, one, zero. Marken fläks upp och en svart pelare av sten och grus stiger upp mot skyn. Ett ögonblick senare kommer tryckvågen. Trots att vi står hukade bakom en husvägg, ett par hundra meter från själva explosionen, känns smällen rejält i magen.

– Tänk om det hade varit lekande barn som råkat utlösa granaten, säger Edward Crowther, ställföreträdande landchef för den danska minröjningsorganisationen Danish Demining Group, DDG.

Vi befinner oss i byn Kaj Dara i provinsen Paghman, en dryg timmes skumpig bilresa sydväst om den afghanska

huvudstaden Kabul. Edward Crowther och hans kollegor har precis oskadliggjort en gammal rysk granat som hittats av byborna dagen innan.

Den omgivande terrängen är så här års ett torrt, dammigt landskap med steniga bergssluttningar och uttorkade flodfåror. Det är ett område som betraktas som relativt säkert. Men bara nån enstaka kilometer bort, i grannprovinsen Wardak, håller talibanerna på att ta över. Ett parallellt rättssystem, byggt på sharialagar och terror, har införts, och det är flera år sedan guvernören övergav sitt residens och flyttade till Kabul.

Är det ett farligt område att befinna sig i? Nej, försäkrar Edward Crowther.

– Minröjare har få fiender eftersom alla tjänar på det jobb vi gör.

35 år av krig och konflikter har gjort Afghanistan till ett av de mest minerade länderna i världen. Hur många explosiva lämningar som ligger gömda i marken är omöjligt att säga, men varje månad dödas eller skadas ett 40-tal personer. En majoritet av dem är barn.

– Då ska vi komma ihåg att detta är de rapporterade olyckorna. Mörkertalet i ett land som Afghanistan är sannolikt stort, säger Edward Crowther.

BÖRJADE PÅ 70-TALET

Spridningen av minor började under den sovjetiska ockupationen på 70- och 80-talet. Den fortsatte under inbördeskriget i början av 90-talet, då mujahedin-grupper som tidigare slagits sida vid sida mot ockupanterna började slåss mot varandra i en brutal kamp om makten.

Det tidskrävande arbetet med att röja upp har pågått sedan slutet av 80-talet. Efter talibanregimens fall 2001 överfördes ansvaret till UNMAS, FN:s minröjningsorganisation, inom ramarna för UNMACA (*United Nations Mine Action Coordination Center*). I samma veva anslöt sig Afghanistan till Ottawakonventionen mot personminor. Målsättningen var att landet skulle vara fritt från minor 2013 men arbetet har dragit ut på tiden, inte minst på grund av det försämrade säkerhetsläget, och för ett par år sedan satte man ett nytt slutdatum: 2023.

2008 påbörjades arbetet med att nationalisera minröjningen igen. UNMACA bytte namn till MACCA (*Mine Action Coordination Center of Afghanistan*), och de senaste åren har ansvaret för minröjningen successivt återförts från UNMAS till MACCA och den afghanska regeringen. DDG är en av drygt 50 nationella och internationella organisationer som MACCA samarbetar med.

MACCA är fortfarande ett projekt som finansieras via UNMAS. I takt med att ansvaret för minröjningen överförts till MACCA, har UNMAS intagit en mer stödjande och rådgivande roll.

FLERA TEAM PÅ PLATS

Tillbaka till byn Kaj Dara. DDG har flera team på plats i provinsen. Utöver att röja minor ägnar man sig bl a åt utbildning, så kallad *mine risk education*. Mobila team

besöker byar och undervisar lokalbefolkningen om hur de ska bete sig om de hittar minor eller annan ammunition i naturen.

– Det är oftast då vi får reda på att det finns explosiva lämningar i ett område, berättar Mohammad Atef, DDG:s regionchef.

Kaj Dara är på många sätt en typisk afghansk bergsby, med en fattig befolkning som måste kämpa hårt för att överleva. Att samla och sälja metallskrot, bl a minor och kvarlämnade granater, har för många blivit ett sätt att försörja sig.

Men det är en lek med döden. Bara i Kaj Dara har en handfull personer skadats eller mist livet de senaste åren.

En av de skadade är Hokum Khan, 27 år. Han berättar att hans pappa dog för sju-åtta år sedan när han skulle lyfta upp en granat som han hittat i bergen strax utanför byn. För drygt ett år sedan råkade Hokum Khan ut för en liknande olycka.

– Jag var uppe i bergen och letade efter metallskrot när jag råkade trampa på en mina. Benet trasades sönder och jag slogs medvetlös. Som tur var hördes explosionen ända ner till byn, och två personer hittade mig och tog mig till sjukhus, berättar Hokum Khan.

Eftersom han är äldsta sonen, är det han som efter pappans död har det ekonomiska ansvaret för mamman och de sju syskonen.

Det är tufft, medger han. Han har visserligen fått en protes på höger underben, men även vänster ben är skadat. Han kan inte böja det ordentligt, och han klarar bara av att gå kortare sträckor.

Sedan en tid tillbaka driver Hokum Khan en liten livsmedelsbutik i utkanten av byn. En grå plåtcontainer där han bl a säljer choklad, kex och läsk. Förtjänsten

är dålig, runt 40 dollar i månaden, vilket med nöd och näppe räcker till att försörja familjen.

– Jag är oerhört tacksam för det arbete som minröjarna utför. Förhoppningsvis innebär det att inte fler invånare i byn kommer till skada, säger Hokum Khan.

TIDSÖDANDE ARBETE

En knapp timmes bilresa från Kaj Dara ligger byn Badam Qul. Det är ett område som minerades av afghanska mujahedin-soldater under den sovjetiska ockupationen. Sedan drygt tre veckor tillbaka håller två av DDG:s team, totalt tio personer, på att röja ett 26 000 kvadratmeter stort minfält alldeles i utkanten av byn. Terrängen är kuperad och marken hård vilket gör arbetet tidsödande.

– Vanligtvis klarar en person av att röja 20-25 kvadratmeter per dag. Här klarar vi i bästa fall 15 kvadratmeter, berättar minröjaren Nisar Ahmad.

Nisar Ahmad har jobbat med minröjning i elva år. Under de åren har han oskadliggjort totalt 26 minor. Han tycker inte att det är ett speciellt riskfyllt yrke.

Inte så länge man är försiktig och följer säkerhetsrutinerna.

Är han aldrig rädd?

– I början kunde jag känna en viss

oro, men nu har jag sysslat med det här så länge. Erfarenhet är det bästa skydd en minröjare kan ha.

Badam Qul befolkas av kuchis, det afghanska nomadfolket. Under sommarhalvåret håller de till i de centrala delarna av landet där de livnär sig på djurskötsel och jordbruk. På hösten flyttar de österut, närmare gränsen mot Pakistan, där klimatet är varmare. Deras livsstil gör dem extra utsatta för minor, och de är därför mycket tacksamma för det arbete vi utför, berättar Nisar Ahmad. De vill att vi ska bli klara så fort som möjligt så att de kan använda marken runt byn.

Hokum Khan förlorade höger underben när han trampade på en personmina för drygt ett år sedan. Varje år dödas eller skadas hundratals människor av explosiva lämningar i Afghanistan.

Nisar Ahmad jobbar som minröjare åt Danish Demining Group, som har UNMAS som en av sina huvudfinansiärer.

MINSKANDE ANSLAG

På ett kontor i centrala Kabul sitter Sediq Rashid, chef för MACCA. Med bekymrad min berättar han att det inträffat 1 326 olyckor med explosiva lämningar bara de senaste fjorton månaderna. En majoritet av dem orsakades av sk UXO, odetonerad ammunition och IED, hemmagjorda sprängladdningar.

Det är naturligtvis en dyster statistik. Ändå har Sediq Rashid, som själv började som minröjare för snart 30 år sedan, anledning att vara stolt. Omkring 80 procent av landets kända minfält är röjda. Den senaste rapporten gör gällande att man fram till idag har tagit hand om drygt 1,2 miljoner personminor.

Dessvärre skapar den försämrade säkerhetssituationen i landet nya problem, inte minst IED är ett växande bekymmer. Samtidigt konstaterar Sediq Rashid att anslagen till hans organisation har minskat kraftigt.

– 2011 var ett toppår, då tog vi emot 100 miljoner dollar. 2013 sjönk bidragen något, men det verkliga raset kom i fjol, då vi förlorade 45 procent av anslagen. Tyvärr ser det inte bättre ut i år och den ekonomiska osäkerheten gör det svårt att arbeta effektivt.

Edward Crowther är delvis inne på samma linje. Han konstaterar att minröjning inte tycks vara så attraktivt bland biståndsgivarna längre.

– Om trenden håller i sig är jag tveksam till att man kommer att nå målsättningen om ett minfritt Afghanistan till 2023. De som blir lidande i slutändan är inte minröjningsorganisationerna utan det afghanska folket.

■ Text och foto:

Göran Engström, frilansjournalist

“Minröjare har få fiender eftersom alla tjänar på det jobb vi gör.”

Nisar Ahmad, Danish Demining Group

**Skänk
50 kr till FN:s
minröjning –
sms:a MINA
till 72909!**

”Nedrustning av kärnvapen viktigare än någonsin”

Vart femte år samlas de anslutna parterna till konferens om icke-spridningsavtalet om kärnvapen. Den 27 april 2015 var det dags igen.

– Den enda gång kärnvapen använts var förödelsen fruktansvärd. När USA fällde atombomber över Hiroshima och Nagasaki 1945 dog 200 000 människor. Ett område på tre och en halv kilometer i omkrets tillintetgjordes av sprängkraft och eldstorm i Hiroshima, konstaterar Annika Thunborg, departementsråd vid utrikesdepartementets enhet för nedrustning och icke-spridning.

Ett par decennier senare enades det internationella samfundet om ett juridiskt bindande avtal gällande kärnvapen: icke-spridningsavtalet (*Nuclear Non-Proliferation Treaty, NPT*). Avtalet trädde i kraft 1970 och handlar om icke-spridning och nedrustning av kärnvapen och fredlig användning av kärnteknologi.

FÖRBAND SIG ATT INTE SPRIDA

– Genom NPT förband sig de fem kärnvapenstaterna USA, Ryssland, Storbritannien, Frankrike och Kina, som hade provsprängt före 1967, att inte sprida sin teknologi och att nedrusta. Samtidigt förpliktigade sig alla icke-kärnvapenstater att inte utveckla kärnteknologi annat än för fredliga ändamål. Parterna sluter kontroll-

avtal med FN:s atomenergiorgan (*International Atomic Energy Agency, IAEA*), förklarar Annika Thunborg.

– Nio länder innehar kärnvapen idag. Indien, Pakistan och Nordkorea utvecklade kärnvapen efter 1968. Det är allmänt antaget att också Israel har kärnvapen även om landet bekänner sig till en ”policy of ambiguity” – en tvetydighet vad gäller sin kärnvapenstatus.

Indien, Pakistan, Nordkorea och Israel står utanför NPT-avtalet vilket Annika Thunborg anser är problematiskt. Nordkorea drog sig ur 2003 och är det enda land som provsprängt kärnvapen på 17 år. Världen står inför en allvarlig situation, menar hon.

– Vid kalla krigets slut fanns omkring 60 000 kärnvapen, idag ca 16 300. Trots minskningen är det alldeles för många. Den säkerhetspolitiska situationen är försämrade i Europa och risken att kärnvapen används är högre än förr.

Situationen är oroande även i Asien.

– Pakistan har en aggressiv kärnvapendoktrin, likaså Nordkorea. Indien, Pakistan och Kina bygger sannolikt nya vapen. Alla kärnvapenstater moderniserar sina arsenaler, vilket betyder effektivare och farligare vapen, säger hon.

KONFERENS VART FEMTE ÅR

Enligt NPT-avtalet ska översynskonferenser hållas vart femte år. Syftet är att enas om ett slutdokument som ska föra

arbetet med nedrustning och icke-spridning framåt.

För Sverige var det humanitära perspektivet en central fråga inför årets NPT-konferens.

– Vi hoppas att vår linje om att människan ska stå i centrum för nedrustningsarbetet får ordentligt genomslag. Hotet om en nukleär vinter, som skulle eliminera klimatet totalt, anser vi vara reellt, säger Annika Thunborg när Världshorisont intervjuar henne inför konferensen.

Riskreducering och verifikation hör också till Sveriges prioriteringar – att icke-statliga aktörer inte ska få tillgång till kärnvapen eller kärnmaterial och att säkerställa att nedrustning verkligen skett. Annika Thunborg poängterar att det säkerhetspolitiska läget gör det särskilt viktigt att få till stånd ett hållbart avtal med Iran som ser till att det iranska kärnprogrammet är fredligt.

– Vi välkomnar de framsteg som hittills gjorts i förhandlingarna. Sverige har också alltid stött förslaget om att skapa en zon fri från massförstörelsevapen i Mellanöstern.

Att P5-gruppen, de fem permanenta medlemmarna av FN:s säkerhetsråd, träffas för att minska spänningarna ser hon som avgörande.

– Kärnvapen är politiska redskap som används för att avskräcka och så länge det finns länder som har kärnvapen så kommer andra länder att vilja ha. Den allvarliga säkerhetspolitiska situationen gör kärnvapenedrustning viktigare än någonsin, säger hon.

MÅSTE FÖRBJUDAS

Svenska FN-förbundet bevakar frågan om kärnvapen sedan många år.

– I det långa loppet finns bara en lösning. Alla vapen som drabbar civila inhumant och urskilningslöst måste förbjudas. Det gäller kärnvapen och andra massförstörelsevapen lika väl som personminor och klustervapen, säger Aleksander Gabelic, FN-förbundets ordförande.

■ Maria Kabatanya, frilansjournalist

Foto: FN/Jean-Marc Ferré

De fem kärnvapenmakterna USA, Ryssland, Storbritannien, Frankrike och Kina håller presskonferens inför den översynskonferens om icke-spridningsavtalet som hölls i New York den 27 april till 22 maj 2015.

FN

FAKTA.

MINOR OCH ANDRA EXPLOSIVA LÄMNINGAR

En skolflicka i Kabul, Afghanistan, har förlorat båda sina ben i en minolycka. På bilden skjuts hon fram i rullstol av en klasskamrat.

Tusentals dödas och skadas varje år

Antalet offer för minor sjunker. Stora landområden har röjts och miljontals lagrade minor har förstörts. Trots detta kvarstår stora problem med minor och andra explosiva lämningar efter krig. Varje år sker drygt 3 500 dokumenterade döds- eller olycksfall men mörkertalet i statistiken är högt. Utöver personskadorna hämmas jordbruk och utveckling i de drabbade länderna.

Det internationella samfundets arbete med så kallad *mine action* handlar inte enbart om minor. I många länder utgör odetonerad ammunition (*Unexploded Ordnance, UXO*) en ännu större fara för människors säkerhet. UXO omfattar bl a bomber, granater och klusterammunition som ännu inte detonerat men kan döda vid kontakt. Bland dessa är klusterammunition på många håll det största problemet. Idag sysslar minhanteringsprogrammen med minor, UXO samt hemmagjorda

sprängladdningar (*Improvised Explosive Devices, IED*). Sammantaget benämns dessa vapen *Explosive Remnants of War, ERW*.

MINOR, UXO OCH IED

Minor är sprängladdningar som utformats för att detonera genom närhet till eller kontakt med en person eller ett fordon. De placeras oftast ut i stor mängd och bildar då så kallade minfält eller minlinjer. Minorerna placeras under eller på marken och kan ligga vilande i tiotals år. Därför

utgör de ett stort hot mot civila både under och efter konflikter.

Minorerna tillverkas av plast, metall eller andra material och innehåller sprängämnen och ibland metallbitar eller andra föremål avsedda att orsaka ytterligare skador. En person som utlöser en mina får ofta omfattande skador. Lemmar sprängs bort, metallskärvor orsakar svåra sår och offret får brännskador, blindhet eller andra livslånga skador. Offret dör ibland direkt vid explosionen eller

Personal vid UNMISS, FN:s mission i Sydsudan, inspekterar en minröjningsmaskin i Östra Ekvatorialstaten i samband med röningsarbete i området av FN:s minröjningsenhet UNMAS.

Foto: FN/ISSAAN BHU

avlider senare på grund av blodförlust, infektioner eller brist på vård. Överlevande är ofta i behov av amputationer, flera operationer, långa sjukhusvistelser och omfattande rehabilitering. 79 procent av minoffren är civila.

Arbetet mot minor har gått framåt under senare år. Inte lika uppmärksammat kvarstår problemen med UXO, inklusive klusterammunition. Ett klustervapen är

en bombkapsel som öppnar sig i luften och kan sprida hundratals småbomber (klusterammunition eller ”substridsdelar”) över ett större område. Liksom minor lyder inte klustervapen några order om eldupphör. Sprängladdningarna är tänkta att detonera när de når mark men gör det inte alltid och rester som ligger kvar skadar och dödar civila långt efter att ett krig tagit slut. De har en större sprängverkan än minor och orsakar därför fler dödsfall. Vapnet har använts i minst 23 länder och 60 procent av dem som skadats har gjort det medan de ägnat sig åt vardagssysslor. En tredjedel av de klusterbombsoffer som registrerats är barn.

IED är hemmagjorda bomber som finns i alla storlekar och kan se ut i princip hur som helst. Ofta göms de undan som föremål och leder till olyckor som kan inkludera ett stort antal civila offer. FN ser ett ökat behov av insatser mot dessa lämningar och har utbildat specialister som kan upptäcka, förflytta och förstöra dem.

Förutom personskadorna som orsakas av minor, UXO och IED så utgör de också ett hinder för den sociala och ekonomiska utvecklingen. Områden med sådana lämningar blir omöjliga att använda för odling och för byggnation av bostäder, skolor och sjukhus.

MINRÖJNING

Minröjning innebär att man rensar mark från alla explosiva föremål. Man skiljer på militär och humanitär minröjning. Den militära genomförs av soldater och går ut

på att röja undan föremål som blockerar strategiska vägar. Humanitär minröjning är väldigt annorlunda. Den syftar till att rensa marken så att civila kan återvända till sina hem och till sina vardagliga rutiner och leva ett vanligt liv.

För humanitär minröjning används huvudsakligen tre olika metoder: manuell, mekanisk och rövning med hundar. Den manuella utövas av utbildade minröjare som använder metalldetektorer och andra redskap för att lokalisera föremål som sedan förstörs genom kontrollerad explosion. Minröjningshundar lokaliserar sprängämnen i marken med sitt luktsinne och används ofta i kombination med manuell rövning. Vid mekanisk minrövning används olika maskiner kopplade till bepansrade bull-dozrar som förstör minorna i marken. Sådana maskiner kan dock endast användas i viss terräng och är dyra i drift. I de flesta fall är de heller inte hundra procent tillförlitliga så området måste kontrolleras även på annat sätt. Trots stora tekniska framsteg under senare år förblir manuell minrövning den mest använda metoden på både kostnader och tillförlitlighet.

Rövningens arbetet skyddar såväl fredsbearvande personal som civilbefolkning, humanitära organisationer och andra viktiga aktörer och påskyndar dessas tillträde till ett område.

FN:S ARBETE

FN är en ledande aktör när det gäller samordningen av den humanitära minrövningen och kartläggningen av problemet.

Hassan, som förlorat sitt ben i en minolycka, promenerar ut från en fotklinik som drivs av den indiska bataljonen av FN:s interimstyrka i Libanon (UNIFIL). Över 80 personer som skadats av explosiva lämningar har fått proteser genom kliniken.

Foto: FN/Jorge Aramburu

Fjorton av FN:s avdelningar, organ, program och fonder utgör tillsammans *United Nations Inter-Agency Coordination Group on Mine Action* som arbetar mot minor och andra explosiva lämningar i mer än 40 länder.

1997 bildade FN:s generalsekreterare minröjningsorganisationen UNMAS (*United Nations Mine Action Service*) för att stärka FN:s förmåga att hantera den globala krisen med minor, UXO och IED. UNMAS leder och samordnar FN-systemets arbete på området. I detta ingår allt ifrån policyarbete på global nivå till praktiskt arbete på lokal nivå. UNMAS arbetar med minhantering utifrån fem pelare: minröjning, utbildning, stöd till minoffer, förstöring av minlager samt påverkansarbete. Man *utbildar* för att människor ska förstå de risker de står inför och kunna identifiera explosiva lämningar. *Stöd till minoffer* handlar om medicinsk assistans och rehabilitering liksom om utbildning för de yrkesgrupper som tar hand om minoffer. Vidare hjälper man länder att *oskadliggöra lager* med explosiva föremål i enighet med internationella avtal och bedriver *påverkansarbete* för att få fler länder att ansluta sig till dessa avtal.

Många andra grenar av FN är också involverade i aktiviteter relaterade till explosiva lämningar av krig, däribland FN:s utvecklingsprogram UNDP, barnfonden Unicef, flyktingkommissariatet UNHCR och FN:s kontor för projekt-service, UNOPS.

Inom fredsbevarande operationer och i samband med humanitära krislägen upprättar UNMAS ett center för minröjning som leder och samordnar insatserna. UNMAS uppgifter kan bestå i att formulera prioriteringar, att utbilda myndigheter

och civilbefolkning i det berörda landet och att samordna röjningsinsatserna. Den faktiska minröjningen kan sedan utföras av nationella civila myndigheter, militära enheter som deltar i humanitära insatser, nationella eller internationella icke-statliga organisationer eller aktörer från näringslivet. FN har skapat internationella standarder för humanitär minröjning som används av mincentra och röjningsorganisationer runt om i världen.

REGELVERK

Flera internationella avtal reglerar eller förbjuder användningen av minor, klustervapen och andra vapenslag. Dessa instrument är en del av den internationella humanitära rätten. De viktigaste är Ottawakonventionen och konventionen mot klusterammunition, ofta kallad konventionen mot klustervapen.

Ottawakonventionen, eller *konventionen om förbud mot personminor*, undertecknades i Ottawa i Kanada i december 1997. Den kallas även *Mine Ban Treaty* och trädde i kraft 1999 efter en omfattande global kampanj i vilken den kanadensiska regeringen och den icke-statliga organisationen ICBL (*International Campaign to Ban Landmines*) spelade viktiga roller. Konventionens huvudsyfte är ett absolut förbud mot användning, utveckling, tillverkning, anskaffning, överföring och lagerhållning av personminor. Befintliga lager av minor ska förstöras inom fyra år och alla utplacerade minor ska vara röjda inom tio år efter att ett land anslutit sig. Konventionen syftar även till att statsparterna ska säkerställa röjningen av minfält, erbjuda stöd till minoffer och bidra till förstöringen av lagrade minor. Konventionen gör undantag för ett antal

Foto: FN/Isaac Bily

FN:s minröjningsenhet UNMAS har samlat explosiva lämningar i en grop och förbereder en detonation.

minor som stater får behålla i tränings- syfte och för teknologiutveckling för minröjning.

Ottawakonventionen förhandlades fram och antogs utanför FN:s ram men idag har FN en administrativ roll när det gäller uppföljningen. Enligt artikel 7 är varje statspart skyldig att rapportera till FN:s generalsekreterare om de åtgärder som vidtas för att uppfylla de förpliktelser man har enligt konventionen. FN sammankallar regelbundet statsparterna till möten för att diskutera frågor om fördragets genomförande och för att stödja det internationella samfundets ansträngningar att åtgärda problemet med minor.

Sedan konventionen trädde i kraft har stora framsteg gjorts mot en värld fri från personminor. De flesta anslutna stater har förstört sina lager, stora landområden har röjts och antalet människor som drabbas har minskat. Trots detta skördas fortfarande många offer. Ett antal länder har ännu inte lyckats fullfölja sina åtaganden när det gäller att röja minerade områden och flera länder med stora innehav av minor står fortfarande utanför konventionen. I april 2015 hade 162 länder ratificerat fördraget.

På initiativ av den norska regeringen hölls i februari 2007 en internationell

Olika explosiva föremål visas upp i Kambila, Mali, i samband med internationella dagen mot minor den 4 april.

Foto: FN/Marco Dormino

regeringskonferens i Oslo om klustervapen. Konferensen blev startskottet för en internationell process som resulterade i att *konventionen mot klusterammunition* antogs av 107 länder den 30 maj 2008 i Dublin, Irland. Konventionen förbjuder all användning, produktion, lagring och överföring av klustervapen. Den ger också länder slutdatum för när utsatta områden ska vara röjda och lagrade klustervapen förstörda. Enligt konventionen måste staterna förstöra sina lager av klustervapen inom åtta år efter att de ratificerat den och åta sig att röja och förstöra resterna av dessa vapen inom tio år. Vidare innehåller konventionen artiklar om stöd till offer för olyckor med klusterammunition. Staterna ska ge stöd för medicinsk vård, psykologisk behandling, rehabilitering samt social och ekonomisk integrering. Årliga rapporter om genomförda åtgärder ska lämnas till FN:s

generalsekreterare. I mars 2015 hade 116 stater anslutit sig till konventionen.

FOLKRÖRELSEKAMPANJER

Internationella kampanjen för ett förbud av landminor (ICBL) är en allians av icke-statliga organisationer från omkring 100 länder. Kampanjen var en avgörande kraft vid skapandet av Ottawakonventionen och mottog Nobels fredspris 1997 för sina insatser. ICBL är ett unikt exempel på hur det civila samhället och regeringar kan samarbeta för att få positiva förändringar i frågor av globalt intresse. ICBL arbetar i dagsläget med att övertala de resterande länderna att underteckna konventionen och med information och påverkansarbete i fråga om personminor. Koalitionen mot klustervapen (CMC) är en internationell kampanj inom det civila samhället som arbetar för att utrota klustervapen, förhindra ytterligare olyckor

Svenska FN-förbundets projekt Minor stödjer FN:s minröjningsarbete och samlar in pengar till FN:s humanitära minröjning och hjälp till minoffer. FN-förbundet jobbar med att skapa en global opinion för ett totalförbud mot minor i alla länder och för att öka kunskapen om konsekvenserna av minor och explosiva lämningar. Läs mer på www.fn.se/minor

och sätta stopp för det lidande som de orsakar. Sedan 2011 har de två gått samman under det gemensamma paraplyet ICBL-CMC.

DET HÄR KAN DU GÖRA:

Stöd det viktiga arbetet mot minor och andra explosiva lämningar av krig!
Här är några förslag på vad du kan göra:

Ta ställning #motminor!

Väck engagemang och visa att du tar ställning mot användandet av minor genom att sprida budskap på sociala medier! Använd gärna vår hashtag #motminor där du även kan följa FN-förbundets arbete på området. Skriv till exempel:

- *Ta ställning för en värld utan minor och stöd FN-förbundets arbete #motminor på www.fn.se/minor*
- *Visste du att 4 av 10 minoffer är barn? Läs mer om hur du kan engagera dig #motminor på www.fn.se/minor*
- *Röj 5 m² genom att sms:a MINA till 72909 (50 kr)*

Bli månadsgivare – rädda liv!

Du kan rädda liv varje dag om du väljer att stödja FN:s minröjningsarbete. Genom att bli månadsgivare stödjer du inte bara röjningsarbetet utan även informationsspridningen till människor som lever i minerade områden och stödet till personer som har lemlästats i olyckor med explosiva lämningar av krig. Ditt bidrag är viktigt för att människor ska våga återvända hem igen när ett krig har tagit slut och för att barn ska kunna leka fritt utan att riskera sina liv. Tillsammans gör vi skillnad!

Se www.fn.se/manadsgivare

Läs på och sprid budskapet!

Kunskap är en nödvändig grund för att kunna diskutera med andra och föra budskapet vidare. Läs mer om minor och explosiva lämningar på www.fn.se/minor och www.icbl.org.

Du kan även beställa extra exemplar av Världshorisonts temanummer om inhumana vapen och/eller detta faktablad och dela ut dem i olika sammanhang. Faktabladet kan beställas gratis i upp till 30 ex om du är medlem i FN-förbundet, porto tillkommer dock. För buntpriser på Världshorisont, skriv till varldshorisont@fn.se.

*Bli medlem
i FN-förbundet!*

Ring 08 - 462 25 40
eller ansök på fn.se

Lätta vapen väntar på att eldas upp vid en ceremoni i Elfenbenskustens huvudstad Abidjan arrangerad av landets nationella kommission mot lätta vapen i samarbete med FN och andra organisationer.

ATT – starkt stöd för fördrag om vapenhandel

På julaftonen 2014 trädde vapenhandelsfördraget ATT (*Arms Trade Treaty*) i kraft. FN:s generalsekreterare Ban Ki-moon kommenterade händelsen som *”en seger för världens befolkning”* och tillade att *”ATT blir ett nytt, kraftigt verktyg för att förebygga grova människorättsbrott och brott mot internationell humanitär rätt”*.

Det nya fördraget om vapenhandel, ATT, reglerar handeln med konventionella vapen såsom landminor, lätta vapen och pansarfordon. Det är den typ av vapen som används mest i konflikter idag enligt FN. Fördraget syftar till att motverka legal men oansvarig vapenhandel och till att förbättra möjligheten att förhindra illegal vapenhandel.

– Vapenhandelsfördraget är ett instrument som ingen har råd att vara utan, säger Sveriges ATT-ambassadör Paul Beijer vid Utrikesdepartementets enhet för nedrustning och icke-spridning.

PÅBÖRJADES 1925

Redan 1925 producerade Nationernas Förbund ett utkast till en konvention gällande vapenhandel men det antogs aldrig. På 90-talet påpekade Nobelpristagaren Oscar Arias behovet av att reglera

handeln med konventionella vapen. Processen att få ATT till stånd inleddes 2006 med FN:s generalförsamlings resolution 61/89 men först 2008 bildades en arbetsgrupp av medlemsstater för att diskutera frågan. 2009 sammankallades en konferens om fördraget och mellanstatliga förhandlingar inleddes 2010. Utgångspunkten var bl a att ett avtal måste antas med konsensus. I processen ingick expertgruppsarbete, fyra förberedande konferenser och två diplomatkonferenser.

Alla tvistefrågor kunde inte lösas under första diplomatkonferensen i juli 2012. Vid den andra diplomatkonferensen i mars 2013 enades parterna om ett slutresultat som stöddes av alla stater utom Nordkorea, Syrien och Iran. Den text som hade förhandlats fram skickades till FN:s generalförsamling eftersom

konsensus inte kunnat uppnås. Den 2 april 2013 antogs sedan ATT med 154 ja-röster, 3 nej-röster och 23 avstående.

HASTIGHETSREKORD

– 130 stater har skrivit under ATT och 66 stater har redan ratificerat avtalet, vilket är ett nytt hastighetsrekord för FN. Att arbetet för ATT hade så brett geografiskt stöd är också något unikt, betonar Paul Beijer.

Han poängterar dock att kompromisser krävdes, exempelvis vad gäller avtalets omfång och vilket material det täcker, något som kan ses som en svaghet.

Ammunition och reservdelar omfattas bara delvis och teknologiöverföring omfattas inte alls, säger han.

För Sveriges del innebär ratificeringen av fördraget inga stora förändringar i lagstiftningen.

– Bara ett 50-tal länder har idag lagstiftning vad gäller internationell handel med konventionella vapen. Inom ramen av avtalet hoppas vi kunna hjälpa andra länder med bl a exportkontroll. Vapenhandeln är gränsöverskridande så det spelar ingen roll hur bra lagstiftning man har så länge gränserna är lösa, menar Paul Beijer.

I augusti 2015 hålls den första statspartskonferensen för ATT. Parterna ska då bl a fatta beslut om en ny organisation med eget kansli som ska bildas för fördraget. Genève, Wien och Port of Spain har anmält sitt intresse för värskapet och det finns tre kandidater till posten som chef för sekretariatet. Finland har nominerat ambassadör Riita Resch, som var deras ATT-förhandlare, Sydafrika har nominerat Dumisani Ndladla, chef för landets exportkontrollorgan, och Sverige har nominerat Paul Beijer.

VIKTIG ROLL

Paul Beijer vill lyfta fram den roll civilsamhället spelat i processen att få till ett avtal. – Civilsamhället har varit pådrivande och kommit med konstruktiv kritik. Det har varit ett partnerskap som medfört många positiva saker.

Han hoppas att fler länder ratificerar avtalet och att ATT därmed ska få ett bredare inflytande.

– Fördraget visar att det går att få till förändringar på det säkerhetspolitiska området i FN-systemet när den politiska viljan finns, sammanfattar han.

■ Maria Kabatanya, frilansjournalist

Kvinnodagen firades en hel vecka

Den 8 mars infaller internationella kvinnodagen. I år valde FN-förbundet att i anslutning till dagen genomföra aktiviteter på temat jämställdhet under en hel vecka.

Skriv under för jämställdhet på www.fn.se/jamstalldhet

Veckan inleddes med ett seminarium i Stockholm där bl a chefen för FN:s befolkningsfond UNFPA, Babatunde Osotimehin, medverkade tillsammans med representanter från The Body Shop, SNÖ of Sweden och FN-förbundet. Den övergripande frågan som diskuterades var vilken roll företag, FN och civilsamhället kan spela i kampen för jämställdhet och kvinnors och flickors rättigheter runt om i världen.

Vid ett annat välbesökt seminarium med rubriken *Jämställdhet – nyckeln till utveckling* talade bl a biståndsminister Isabella Lövin. FN-förbundet menar att jämställdhet måste genomsyra den nya globala utvecklingsagendan som ska

antas 2015. Jämställdhet är samtidigt en av regeringens prioriterade frågor i förhandlingarna om den nya agendan. Efter biståndsministerns inledande tal hölls en paneldebatt med representanter från Män för Jämställdhet, Kvinnojouren Stina och Sveriges Kvinnolobby.

Vid seminariet lanserades dessutom FN-förbundets nya kampanjfilm som handlar om Sverige förr och Etiopien idag, med fokus på flickors möjlighet att gå i skolan.

RÄTTEN TILL MIN KROPP

Representanter från FN-förbundet medverkade även på Åttondemarsnätverkets evenemang *Rätten till min kropp* på Frys-

huset i Stockholm. Internationella kvinnodagen firades bl a med ett stort evenemang på Fryshuset i Stockholm. Sayuri Yoshikai, Pearl Mulkerrins och Sesen Mebrahtu samlade in namnunderskrifter för rätten till skolgång, frihet från våld och mot barnäktenskap.

huset i Stockholm. En rad seminarier hölls och jämställdhetsminister Åsa Regnér m fl höll tal. I utställningshallen kunde besökarna träffa ett stort antal organisationer som arbetar för kvinnors rättigheter, däribland FN-förbundet som stod tillsammans med Stockholms FN-förening. Förbundet samlade bl a in namnunderskrifter för tre krav med fokus på flickor och unga kvinnor som man menar att Sverige bör driva i diskussionerna om den nya utvecklingsagendan: Rätt till skolgång, Stoppa barnäktenskap och Frihet från våld. Namnlistorna kommer att överlämnas till regeringen under våren.

För att uppmärksamma och samla in pengar till FN-förbundets projekt *Flicka* sålde Body Shop under kvinnodagsveckan en kampanjprodukt där intäkterna gick till projektet. Aktiviteter ägde dessutom rum i många FN-föreningar runt om i landet. Bland annat samlades det på många platser in namnunderskrifter för FN-förbundets tre krav.

– Flickors och unga kvinnors rättigheter har blivit en allt viktigare fråga för Svenska FN-förbundet under senare år. Vi driver projektet *Flicka* och verkar aktivt för jämställdhet och sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, inte minst i post 2015-processen, så det var naturligt att satsa lite extra på kvinnodagen i år, säger Linda Nordin, generalsekreterare i FN-förbundet.

Läs mer om de lokala aktiviteterna på kvinnodagen på sidan 20. Se FN-förbundets kampanjfilm och läs mer på www.fn.se/jamstalldhet

EN BÄTTRE VÄRLD

Vill ni bli certifierad FN-skola?

Är ni en gymnasieskola med engagemang för globala frågor? Då har ni chans att bli certifierad FN-skola och utveckla er profil i samarbete med Svenska FN-förbundet. Inom ramen för vårt samarbete genomförs bl.a. föreläsningar, temadagar, kvalificerad lärarfortbildning, FN-rollspel och elevföreningsaktiviteter.

Släpp in världen i skolan och engagera era elever www.fn.se.

Rekordstort intresse för FN-förbundets kongress

Den 13-14 juni håller Svenska FN-förbundet kongress i Göteborg. Hela 240 personer kommer att delta och många viktiga frågor står på dagordningen.

Vart tredje år håller FN-förbundet kongress och detta är organisationens högsta beslutande organ. Intresset för årets kongress har varit rekordstort. Vanligtvis deltar runt 170 personer men i år kommer 240, däribland ombud, observatörer, funktionärer, styrelseledamöter och anställda vid FN-förbundets kansli.

– Det är många fler ombud och observatörer än det brukar. Förra gången hade vi till exempel ombud från 16 anslutna riksorganisationer på plats men i år kommer minst 31 riksorganisationer att vara representerade, vilket ju är fantastiskt roligt! Totalt har vi i år 117 ombud från FN-föreningar, FN-distrikt och riksorganisationer, säger Eva Brattander, organisationssekreterare.

ÄGER RUM I GÖTEBORG

Årets kongress äger rum på Hotel Riverton i Göteborg där också merparten av deltagarna kommer att vara inkvarterade. Evenemanget börjar vid lunchtid på lördagen med inledningstal. Därefter inleds kongressförhandlingarna som bland annat inkluderar behandling av motioner, beslut om stadgeändringar, diskussion om måldokument för 2016-2018 samt val av ny förbundsstyrelse.

Ett par viktiga förslag till stadgeändringar har lagts fram av styrelsen. Det ena handlar om att minska styrelsens storlek. I dagsläget består den av ord-

förande, 14 ledamöter och 6 suppleanter, totalt 21 personer. Förslaget är att den i stället ska rymma ordförande och 12 ledamöter och att suppleantfunktionen ska avskaffas.

Ett annat viktigt förslag till stadgeändring går ut på att den formella distriktsformen ska avskaffas till förmån för lösare nätverk. Med en sådan ordning hoppas styrelsen att mer kraft kan läggas på aktiviteter i FN-föreningarna.

De 30 motioner som inkommit från föreningar, distrikt och riksorganisationer täcker in nästan lika många ämnen. Det handlar om allt ifrån globala ödesfrågor till lokala aktiviteter och FN-förbundets organisation och verksamhet. Nato, Unesco, miljöfrågor och romernas historia är bara några exempel från den brokiga listan. Motionsbehandlingen brukar ta lång tid och leder emellanåt till långa och livliga debatter.

När det gäller personval föreslår valberedningen omval av Aleksander Gabelic som ordförande. Nominerad är även Björn Almér, ledamot av FN-fondens styrelse och grundare av FN-förbundets samarbetspartner Barista Fair Trade Coffee.

AKTION FÖR JÄMSTÄLLDHET

Någon form av aktion brukar vara ett stående inslag vid FN-förbundets kongresser och i år kommer en aktivitet på

temat jämställdhet att genomföras med sociala medier som arena. En annan tradition är middagen på lördagskvällen. Vid årets kongressmiddag kommer FN-förbundets goodwillambassadör Zinat Pirzadeh att medverka med både underhållning och information.

Eva Brattander är glad över det stora deltagarantalet vid årets kongress.

– Kongressen är en väldigt viktig del av förbundets verksamhet och de beslut som fattas där sätter sin prägel på organisationens arbete under flera år. Så ombuden har en mycket viktig roll att fylla, menar hon.

– Vi ser mycket fram emot årets kongress och tror att det kommer att bli både trevligt och spännande!

■ AnnaLena Karlsson Andrews

Motioner och andra kongresshandlingar finns att läsa i sin helhet på www.fn.se/kongress2015

▶ BOKTIPS

Goda nyheter för en ännu bättre värld

Precis som FN-förbundet med projektet *Världskoll.se* har journalisten Erika Mikaelsson tagit fasta på att positiva nyheter och exempel behövs för att världen ska utvecklas i positiv riktning – inte minst i ljuset av den tekniska utveckling som på senare år skapat helt nya villkor för våra medier. I den lilla debattskriften "Goda nyheter för en ännu bättre värld" belyser hon medietvecklingen och behovet av goda nyheter och argumenterar utifrån exempel och egna erfarenheter för *positiv journalism* som ett medel för förändring. Skriften kan beställas från *Turning Pages Förlag*.

FN-förbundets kongress sammankallas vart tredje år och är högsta beslutande organ för organisationen. På bilden några deltagare vid förra kongressen i Jönköping 2012.

Rudbecksgymnasiets rektor Daniel Larsson välkomnar delegaterna under SweMUN:s öppningsceremoni.

SweMUN 2015

–150 unga i FN-rollspel i Tidaholm

I mars arrangerade Svenska FN-förbundet för tredje gången det nationella FN-rollspelet SweMUN. Ca 150 gymnasieungdomar från hela landet deltog i det tre dagar långa eventet som denna gång hölls på Rudbecksgymnasiet i Tidaholm. 21 skolor var representerade och ca 40 lärare deltog på ett lärarseminarium som hölls parallellt. Priset Årets FN-lärare delades ut för första gången någonsin.

Daniel Gustavsson Emmertz, lärare på Spyken i Lund, fick FN-förbundets nyinstiftade pris Årets FN-lärare. På bilden ser vi även SweMUN:s generalsekreterare Iris Edelstam och FN-förbundets ordförande Aleksander Gabelic.

Under festkvällen arrangerades en "Speakers Corner" där deltagarna fick hålla två minuters tal i valfritt ämne eller dra ett kort och tala om något av FN-förbundets projekt och fokusfrågor. Här talar Timothy Andersson.

För första gången hade SweMUN i år ett engelskspråkigt säkerhetsråd med 17 delegater. Waslat Amir från Rysslands delegation utsågs till bästa delegat i säkerhetsrådet.

Votering i utskottet för utveckling.

Livliga diskussioner och förhandlingar i utskottet för mänskliga rättigheter. Här diskuteras bl a frågan om HBTQ-rättigheter och frågan om yttrandefrihet på internet.

Se fler bilder och läs mer på Facebook-sidan [SweMUN 2015!](#)

Nytt svenskt nätverk bildat

Ett nätverk för övergångsrättvisa har nyligen bildats i Sverige. Övergångsrättvisa (*transitional justice*) omfattar alla de processer och mekanismer som en stat använder för att komma till rätta med massiva kränkningar av mänskliga rättigheter och humanitär rätt och säkerställa upprättelse, rättvisa och försoning. Det kan t ex innefatta sanningskommissioner, åtal och gottgörelse till offer.

Syftet med nätverket är att erbjuda en plattform där organisationer och akademiker kan utbyta erfarenheter och kunskap om övergångsrättvisa. Samtidigt vill man öka kännedomen om begreppet i Sverige. MR-fonden med stöd av juristorganisationen ILAC är sammanställande och Svenska FN-förbundet är en av de deltagande organisationerna.

Staffan de Mistura.

Syriensändebud besökte Sverige

FN:s särskilde sändebud för Syrien, svenskitalienske Staffan de Mistura, besökte Sverige i mars. Svenska FN-förbundet, som bedriver en katastrofinsamling till stöd för WFP:s arbete i och omkring Syrien, passade på att arrangera ett seminarium med de Mistura tillsammans med Folk och Försvar.

FN-sändebudet lyfte fram vikten av att till varje pris stoppa den negativa våldspiralen och menade att den enda vägen framåt är en politisk lösning på konflikten, något som alla inblandade parter är införstådda med trots att de agerar som om kriget går att vinna militärt. Han jämförde dagens krig i Syrien med folkmorden i Srebrenica och Rwanda och konstaterade att enda sättet att isolera terrorgruppen Islamiska staten är att hitta en lösning på konflikten i Syrien.

Staffan de Mistura har varit FN:s Syriensändebud sedan i juli 2014 och efterträdde på posten veterandiplomaten Lakhdar Brahimi.

Hallå där!

Maria Appelblom, chef för FN:s ständiga poliskapacitet med placering i Italien.

Foto: Privat

Du var ordförande för Stockholms FN-förening 2013-2015. Hur kom det sig att du gick med som medlem i FN-förbundet?

Jag har alltid haft ett stort intresse för demokrati och mänskliga rättigheter. Polis och ideellt engagemang går faktiskt hand i hand. Jag har ägnat mycket tid i mitt liv till att försöka vara en bro mellan dessa två. I den ideella världen ser man kanske polisen som den stora stygga vargen och på polissidan ser man NGO-världen som något lite flummigt. Jag har försökt att skapa möten där man får möjlighet att diskutera och se att man i princip jobbar mot samma mål.

Du är sedan augusti 2014 chef för FN:s ständiga poliskapacitet med placering vid FN:s logistikbas i Brindisi, Italien. Vad jobbar din enhet med?

Vi är en sektion i FN:s polisdivision som har högkvarteret i New York. Vår uppgift är att bidra med expertkunskap till polisen i FN-missioner och att starta upp polisarbetet i nya missioner. Vi är också delaktiga i arbetet med att ta fram riktlinjer för hur FN-polisen ska arbeta.

Hur ser en vanlig arbetsdag ut i Brindisi?

Det är mycket mejlande. Min chef sitter i New York med sex timmars tidskillnad, så en stor del av kommunikationen sker via mejl. Det är också mycket möten och planering för dem som ska ut på uppdrag i missionerna. Jag har även personal- och budgetansvar och reser också mycket själv.

Hur många kvinnor är ni på enheten?

Vi har en beslutad bemanning på 40 personer men är just nu i en rekryteringsfas eftersom merparten har

tidsbegränsade kontrakt. För närvarande är ca 40 procent kvinnor och vi har ett 20-tal nationaliteter representerade.

Varför är det viktigt att kvinnliga poliser deltar i internationella insatser?

Det är viktigt att använda all tillgänglig begåvning, inte bara männens. Att fler kvinnor deltar är viktigt även från ett rent demokratiskt perspektiv – alla ska ha samma möjligheter oberoende av kön. Sedan kan kvinnor tillföra andra perspektiv eftersom kvinnor och män ofta har olika erfarenheter i bagaget. Kvinnliga poliser behövs också för att utreda sexuellt och könsbaserat våld. En våldtagen kvinna vill kanske inte berätta om övergrepp av en man i uniform för en annan man i uniform.

Vad är det viktigaste med ert arbete?

Det är naturligtvis att vi bidrar till att skapa stabila stater där människors rättigheter respekteras. I ett något snävare perspektiv så är vi med och bidrar till ett bra polisarbete i FN-missionerna.

Vilken är er största utmaning?

FN:s ständiga poliskapacitet har inte använts tillräckligt väl. Så min utmaning är egentligen att informera missionerna om vilken kompetens som finns att tillgå så att de verkligen utnyttjar våra resurser. Det är det jag jobbar för just nu och har väl kommit igång ganska bra. Vi är på god väg och nästan alla våra experter är i dagsläget ute i missionerna.

■ Mikaela Lindström

Läs en längre version av intervjun på www.fn.se/appelblom

INTERNATIONELLA KVINNODAGEN 8 mars

Foto: Fayad El-Nakur

Internationella kvinnodagen uppmärksammades av ungdomar i Västerås.

Gitarrspel varvat med budskap i Västerås

Ungdomar som är engagerade i Västerås FN-förening och Västmanlands läns FN-distrikt uppmärksammade den internationella kvinnodagen 8 mars på ett köpcentrum i Västerås. De

samlade in pengar, spelade och sjöng varvat med att sprida informationsmaterial och samtala med västeråsarna om vikten av flickors och kvinnors rättigheter.

Stark upplevelse på kvinnodagen

Hässleholms FN-förening anordnade ett frukostmöte på internationella kvinnodagen. Medverkande var Maria Andersson som berättade om sitt liv utifrån sin självbiografi. Det var en mycket gripande historia och en stark upplevelse. Maria växte upp i ett trasigt hem med missbruk och misshandel. Hon bestämde sig för att lyckas, och att använda sig av sina erfarenheter till att hjälpa andra. Budskapet öppnar upp för tankar och förhoppningar att det går att lyckas mot alla odds. Vi har alla chansen till ett bättre liv oavsett bakgrund.

Jan-Ole Engkvist, ordförande
Hässleholms FN-förening

Flickors rättigheter belystes i Laxå

Internationella kvinnodagen uppmärksammades även av Laxå FN-förening. Margareta Swenson informerade om den lokala verksamheten och om hur viktigt det är att flickor får utbildning i alla länder. Projektet Flicka lyftes fram för att belysa flickors utsatta situation i världen och motverka könsstämpning och barnäktenskap.

En integrationssamordnare i kommunen berättade om dess flyktingmottagande och hur man arbetar för att integrera flyktingar i det svenska samhället.

Vill höja kvinnors status

Sunne FN-förening stod som värd för ett besök av Igwe Goddy Nwanze Ekoh från Nigeria. Han hade bjudits in av FN-föreningen för att besöka Karlstads universitet, skolor och anläggningsboenden för asylsökande. Där talade han om mänskliga rättigheter och om arbetet i sin hemby. Han vill bygga ett samhälle där kvinnors mänskliga rättigheter respekteras i verkligheten. Ett sätt att höja kvinnors status är att involvera dem i beslutsfattandet och Igwe Ekoh har därför i sin egen by utnämnt flera kvinnor som traditionella hövdingar. Bland annat utnämnde han 2003 Rose-Marie Asker, ordförande i Sunne FN-förening, till hövding i sin by. Igwe Ekoh talade även på Värmlands FN-distrikts årsmöte.

Rose-Marie Asker, ordförande Sunne FN-förening

Ett välbesökt möte om svenskt bistånd

Vi i Sollentuna FN-förening hade under februari ett välbesökt öppet möte där tidigare biståndminister Hillevi Engström talade under rubriken "Svenskt bistånd och engagemang gör skillnad". Hon berättade mycket intressant om parlamentarikerresan som hon gjort tillsammans med FN-förbundet till Bangladesh.

En annan kväll i februari bjöd vi på nytt in till ett öppet möte där vi berättade om var vi

står idag och hur vi arbetat i Sollentuna FN-förening under de senaste tjugo åren. På så sätt fick de nya styrelsemedlemmarna samtidigt lite bakgrund inför sitt kommande styrelsearbete.

Elsa Tegstam
ordförande Sollentuna FN-förening

Foto: Claes Grunditz

Omröstningsstationen från FN-förbundet är informativ och samtidigt lättöverskådlig och lockar publiken att tänka till hälsar Gunilla Grunditz, ordförande i Varbergs FN-förening.

Gripande om kvinnor i Afghanistan

Inför internationella kvinnodagen höll Engella Ameri en fängslande föreläsning på högskolan i Varberg under rubriken "Kvinna i FN i Afghanistan". Hon berättade om sig själv och sitt arbete i FN, men framför allt om kvinnors situation i Afghanistan. Engella sa att hon gärna skulle vilja åka tillbaka och fortsätta sitt arbete där om hon bara hade vågat, men hon kämpar vidare i Sverige för integration och kvinnors rättigheter. Inte minst genom att vara aktiv i Varbergs FN-förening.

– Det var en mycket intressant och gripande föreläsning. Publiken fick lära sig både hur det tidigare varit i hennes hemland och de svårigheter som numera blivit värre, berättar Gunilla Grunditz, ordförande i Varbergs FN-förening. Varbergs FN-förening har vid ett flertal tillfällen även haft välbesökta omröstningar om de nya globala utvecklingsmålen med omröstningsstationen de lånat från FN-förbundet. Detta har varit mycket uppskattat och gett upphov till många livliga diskussioner och tankar bland de besökande på skolor och i bibliotek.

Viktiga frågor på agendan i Kristianstad

Kristianstads FN-förenings aktiviteter under våren har haft god uppslutning och givit intressant kunskap kring de frågor som be-

rörts. Bland annat har den långvariga konflikten mellan Israel och Palestina belysts. Vi har också anordnat en föreläsning om Ryssland och Ukrainakrisen.

Över 80 personer kom när ett nätverk på orten tillsammans med FN-föreningen uppmärksammade den internationella dagen mot rasism. Förutom en fantastisk frukost bjöds vi på härlig sång och musik innan en föreläsning av SVT-reportern Fredrik Örnevall om TV-programmet Fosterland.

I samverkan med Filmmuseet har vi visat två filmer, också med god uppslutning: Timbuktu – om den stad där den svenska FN-styrkan i Mali nu är förlagd samt Wallströms resolution – Marika Griehsels dokumentär om Margot Wallströms FN-uppdrag kring hur kvinnor utnyttjas i konflikter och krig. Marika Griehsel medverkade och gav oss ytterligare information om filmens hemskheter men också möjligheter till förändring.

Jan Lindelöf, ordförande
Kristianstads FN-förening

rasism och feminism.

– Flera lärare har arbetat med frågeställningarna som finns med på utställningen. Positivt! hälsar Mona Kristoffersson som arbetar på skolans bibliotek.

Foto: Eva Ringdahl

Kungsbacka FN-förening lyfter fram flickors och kvinnors rättigheter

Kloka ord i jämställdhetens tecken

Internationella kvinnodagen firades av Kungsbacka FN-förening då kloka ord blandades med folkmusik och jazz. Representanter från en organisation som arbetar med att stödja hemlösa kvinnor berättade om sitt arbete. Det gjorde även eldsjälur som startat ett hem för våldsutsatta kvinnor i Moldavien. Elever från en gymnasieskola visade en fotoutställning på temat att alla har samma värde. FN-förbundets utställning "Jämställdhet är nyckeln till utveckling" visades på Kulturtorget.

Nelson Mandela i fokus

Laxå FN-förening försätter med sina uppskattade studiecirklar. Vårens tema är Nelson Mandela. På föreningens årsmöte valdes Charles Swenson om till ordförande och efteråt blev det fest med smörgåstårter och kluriga tipsfrågor. Hubert Oskarsson låg som vanligt i topp med flest rätt och den här gången fick han sällskap av Alice Sandström.

Nytt sätt att strukturera sin verksamhet

Det nya året inleddes för Växjö FN-förening med att testa ett nytt koncept. Med syftet att få en bra struktur på verksamheten har vi valt att tänka månadsvis med olika teman för varje månad. De olika temana har främst valts utifrån någon relevant internationell dag.

– Det känns smart och effektivt för oss att strukturera planeringen på detta vis, säger

Anna Bayramyan, vice ordföranden i Växjö FN-förening.

Under februari var temat "karriär och ungt engagemang". Under mars, med huvudtemat "miljö", uppmärksammade FN-föreningen bl a internationella vattendagen.

FN-rörelsen i Norrbotten skapar magi

Norrbottens FN-distrikt har hållit ett öppet möte. Där fastställde vi att FN-rörelsen i Norrbotten ska fortsätta vara en stark röst för mänskliga rättigheter och ett positivt samhälle för alla. Vi kommer att ha fokus på att skapa och finna mötesplatser där människor gör samhälls magi genom samtal, lyssnande och öppenhet för perspektiv. Välkomna alla ni som vill bidra även i framtiden till ett bättre samhälle. Du hjälper till bara genom samtalet, dina frågor och dina idéer. Resten gör vi tillsammans.

Thomas Simonsson, ordförande Norrbottens
FN-distrikt och Luleå FN-förening

Foto: Torbjörn Lindgren

Aleksander Gabelic talade vid Örnsköldsviks FN-förenings årsmöte.

FN i en orolig värld

FN står nu inför fler utmaningar än någonsin, deklarerade FN-förbundets ordförande Aleksander Gabelic som inbjuden hedersgäst vid ett välbesökt årsmöte för Örnsköldsviks FN-förening. Han berörde Syrienkonflikten och förra årets krig i Gaza som gör utvecklingen i Mellanöstern synnerligen osäker.

– FN fyller 70 år i år och detta år verkar bli det tuffaste någonsin. Nu krävs verkligen global uppslutning och inte minst ökat stöd till de humanitära katastroferna om vi ska klara alla utmaningar, sade Aleksander avslutningsvis.

Han tackades av Stellan Bäcklund för sitt engagerande föredrag. Under dagen hade han även fått fullgod information om Örnsköldsviks FN-förenings demokratiprojekt Utopia.

Torbjörn Lindgren
webbredaktör Örnsköldsviks FN-förening

Foto: Saga Alexanderson

Utställningen "Jämställdhet – nyckeln till utveckling" på plats i Sunnerbogymnasiets bibliotek i Ljungby.

Skolbibliotek som nav för jämställdhetsutställning

Ljungby FN-förening visade en film och en utställning på temat jämställdhet i samband med internationella kvinnodagen. Även Sunnerbogymnasiets på orten fick möjlighet att låna utställningen för att ha på sitt bibliotek. Den fungerade då som inspirationskälla till ungdomarna på skolan som hade fått till uppgift att arbeta med temat. Skolan har en återkommande lika-olika-vecka där hela skolan fokuserar på frågor som lika rättigheter,

Nya FN-skolor sökes!

FN-skolor är gymnasieskolor som utvecklar sin internationella profil tillsammans med FN-förbundet genom bl a lärarfortbildning, elevföreningar, FN-rollspel, temadagar, föreläsningar och UNG-läger mot en årlig avgift på 55 000 kr. Till nästa läsår, 2015-2016, finns det plats för ytterligare ett par skolor. Läs mer om vad samarbetet innebär och hur man ansöker om certifiering på www.fn.se/fnskola

Dags att nominera

Nu är det dags för FN-föreningar, FN-distrikt och anslutna riksorganisationer att nominera Årets FN-vän och Årets FN-supporter! Läs mer på www.fn.se/nominera

Bidrag att söka

FN-förbundet erbjuder alla FN-föreningar och -distrikt bidrag för att arrangera lokala aktiviteter inom projekten Världsskoll, FN:s utvecklingsmål, Skolmat och Flicka. Bidragen på 5 000 kr kan användas till allt från material till att inbjuda föreläsare. Vill du arrangera en lokal aktivitet? Läs mer på www.fn.se/projektbidrag.

FN-förbundets informatörer

I augusti utbildas ungdomar om FN:s utvecklingsmål, Flicka och Skolmat. De kommer sedan under läsåret att vara engagerade för FN-förbundet genom att sprida information, inspirera andra i sin närhet och samla in pengar. Arbetet med informatörer är en fortsättning på det som tidigare kallats millenniemåls- och kampanjambassadörer. Vill du bli en av FN-förbundets informatörer? Skicka in din ansökan senast 1 juni! Information om uppdraget och ansökan hittar du på www.fn.se/informator

Träffa FN-förbundet i sommar!

Den 4-7 juni medverkar FN-förbundet på matfestivalen Smaka på Stockholm i Kungsträdgården i Stockholm där vi kommer att informera och samla in pengar till projektet Skolmat. Den

25-28 juni befinner vi oss i Enköping på FN-förbundets fotbollscup GloBall Cup som i år firar 10-årsjubileum.

Musikintresserade kan även träffa oss i Borlänge under musikfestivalen Peace & Love 2-4 juli. Om du är intresserad av att vara med vid något av dessa tillfällen och informera om FN-förbundet, hör av dig till julia.gerstrand@fn.se. FN-förbundet är även på plats under politikerveckan i Almedalen (se nedan).

FN-förbundet i Almedalen

Under politikerveckan i Almedalen i Visby 28 juni-5 juli medverkar FN-förbundet med flera seminarier och aktiviteter. Vi håller till på Sidas sommartorg "Sverige i världen". Under hela veckan kan besökarna pröva på att röja minor från Sveriges enda minfält och påverka FN:s förhandlingar om den nya globala utvecklingsagendan, post 2015, genom att rösta på de mål de anser vara viktigast.

Seminarier på Sidas stora scen:

Måndag 29 juni kl 12.00-12.45:

Främja sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter! Lunchseminarium med Gertrud Åström, debattör, Krister Eduards, Män för jämställdhet, Aleksander Gabelic och Linda Nordin, FN-förbundet, m fl.

Måndag 29 juni kl 13.00-13.45:

Svenska FN-soldater i Mali – blir det fred nu? Med Magdalena Tham Lindell, FOI, Göran Mårtensson, Försvarsmakten, Markus Derblom, FOI och Aleksander Gabelic, FN-förbundet.

Tisdag 30 juni kl 16.00-16.45:

Vem bestämmer hur en stat ska styras? Med Anders Pedersén, UNDP Botswana, Henrik Hammargren, Dag Hammarskjöld Foundation, Linda Nordin, FN-förbundet, m fl.

Torsdag 2 juli kl 09.00-09.45:

FN:s utvecklingsarbete måste effektiviseras! Frukostseminarium med några av skribenterna i FN-förbundets debattantologi "Att trygga utvecklingen i världen – vad kan FN bidra med?"

Torsdag 2 juli kl 12.00-13.45:

Framtidens hållbara utvecklingsagenda post 2015 Förlängt lunchseminarium med Isabella Lövin, biståndsminister, Anders Pedersén, UNDP Botswana, m fl. Frågor besvaras av Berith Granath, berith.granath@fn.se

Personaltyt

Albert Askeljung är ny projektledare för Världsskoll, Ulrika Rönmark är ny skolhandläggare, Pernilla Bergström är vikarierande skolhandläggare och Gustav Julander är vikarierande webbredaktör.

Nya filmer

Nu finns nya kortfilmer om FN-förbundets projekt Skolmat och Flicka i Etiopien. Filmerna visar projektens betydelse och kan användas vid aktiviteter för att informera om hur vårt stöd gör skillnad för människor i Etiopien. Se dem på www.fn.se/skolmat och www.fn.se/flicka.

Höstens kurser

18 september: B-kurs i Stockholm (MR)

19 september: A-kurs i Göteborg

2 oktober: A-kurs i Stockholm

3 oktober: B-kurs i Stockholm (fred)

17 oktober: B-kurs i Malmö (utveckling)

25-30 oktober: C-kurs i Genève

14 november: A-kurs i Stockholm

4 december: B-kurs i Göteborg (fred)

Läs mer på www.fn.se/kurs

Förbättra världen. Bli medlem.

FN är den enda organisation som dagligen motarbetar världens problem på ett globalt plan. Men det sker inte automatiskt. Vi behöver ditt medlemskap för att göra FN bättre och starkare.

"Jag gillar att FN-förbundet jobbar med hela bredden av globala frågor."

CAROLINA KLÜFT
Medlem i Svenska FN-förbundet

ALEKSANDER GABELIC
ORDFÖRANDE I SVENSKA FN-FÖRBUNDET:

VÄRVA EN MEDLEM OCH BIDRA TILL ATT FN FÖRBÄTTRAR LIVET FÖR FLER

För bara lite drygt två decennier sedan fanns personminor i de flesta länders försvar, så också i Sveriges. Över hela världen reste sig folkrörelser och krävde att en norm måste utvecklas mot detta och liknande inhumana vapen och att normen skulle stadfästas i konventioner som förbjöd sådana vapen. I dag är normen mot personminor så stark att endast grova skurkar aktivt använder dem. Även länder som ännu inte skrivit under förbudsavtalen drar sig för att bruka vapnen.

Undantag finns. Syrien är ett tragiskt exempel. Assad-regimen har använt personminor i konflikten som har pågått sedan 2011. Flera av Assads motståndare har använt sk improviserade sprängämnen, hemgjorda bomber som utlöses av text snubbeltråd och därmed har samma effekt som minor. Samma sorts hemmabyggen skördar offer också i krigets Mali, nyligen i den region där svenska FN-soldater finns utplacerade. I konflikten i Ukraina anklagas parterna för att använda klustervapen som också är ett inhumant vapen som orsakar stort civilt lidande.

FN-rörelsens arbete är inte slutfört. Vi behöver fortsätta att hjälpa FN att röja upp där andra har förstört chansen till ett normalt liv och vi behöver fortsätta insistera på att krig inte kan föras med vilka medel som helst. Syriens politiska ledning måste ställas till svars för det ofattbara lidande den utsätter sin

befolkning för. Kemiska vapen, personminor och tunnor fyllda med sprängmedel och metallskrot är vapen vars bruk kan och måste betraktas som krigsförbrytelser av det grövsta slaget. Om inte säkerhetsrådet ser till att överlämna Assads misstänkta brott till Internationella brottmålsdomstolen bör man be FN:s generalförsamling att agera enligt förfarandet samverka för fred.

Världen måste mycket tydligare markera mot det våld som riktas främst mot civila. Sveriges regering har lyft arbetet mot kärnvapen vilket är bra. Regeringen behöver samtidigt arbeta tydligare mot inhumana vapen och bidra till att de som står bakom dessa bestialiska brott ska ställas inför rätta även på nationell nivå.

Vi får inte glömma våldet som riktar sig mot flickor och kvinnor i många konflikter. Det är ofta ett våld som är utstuderat och barbariskt.

Vi som FN-förbund och enskilda medlemmar kan på olika sätt bidra i arbetet för en minfri värld och ge stöd till minoffer genom vårt nya projekt Minor. Jag hoppas att vi genom detta arbete också ska få fler medlemmar till FN-rörelsen som på ett konkret sätt vill stödja FN-tanken och göra skillnad för utsatta människor. I det arbetet behövs företag, organisationer, skolor och du och jag. FN behöver oss och vi kan tillsammans göra skillnad. Värva gärna en medlem så blir vi än fler som bidrar till en bättre och rättvisare värld!

Nästa nummer

av Världshorisont kommer ut den 21 september och har temat FN 70 år!

På FN-dagen den 24 oktober är det exakt 70 år sedan Förenta Nationernas stadga trädde i kraft. Samtidigt som organisationen uppmärksammar det arbete som gjort genom åren för fred och säkerhet, hållbar utveckling, fattigdomsbekämpning och mänskliga rättigheter så står världssamfundet inför några av sina tuffaste utmaningar någonsin. Flyktingströmmarna är de största sedan FN bildades, flera stora humanitära katastrofer pågår samtidigt och våld och instabilitet präglar många delar av världen. Samtidigt ska en ny global utvecklingsagenda formuleras och världens stater behöver enas om ett bindande klimatavtal.

Världshorisonts temanummer blickar både framåt, utåt och bakåt. Vilka är FN:s styrkor och vad kan man hävda att organisationen har uppnått? Hur väl rustad är vår världsorganisation för att hantera alla de gigantiska utmaningar som vi idag står inför? Och hur behöver organisationen förändras?

Foto: FN/Sean Azeipo Photo

Hjälp till att sprida kunskap och engagemang om globala frågor med hjälp av Världshorisont! Beställ en bunt av tidningen och dela ut den bland vänner, kollegor eller andra intresserade. Kontakta oss på: varldshorisont@fn.se

KRIGET ÄR INTE SLUT SÅ LÄNGE SOM 80% AV DE SOM DÖDAS ELLER SKADAS AV MINOR ÄR CIVILIA

Minor hindrar flyktingar från att återvända hem när konflikter har ebbat ut. Minor hindrar bönder från att bruka sin mark och barn från att gå i skolan. Minor dödar oskyldiga människor varje dag och hindrar långsiktig utveckling.

Svenska FN-förbundet stödjer FN:s minröjningsorganisation och arbetet för en värld utan minor. Genom vårt projekt Minor ser vi till att ditt bidrag skapar en tryggare värld. Bli månadsgivare eller skänk en gåva på www.fn.se/minor. Tillsammans kan vi göra skillnad!

Röj 5 m² genom att sms:a **MINA** till 72 909 så skänker du 50 kr.